

Vloga Vide Medved Udovič pri razvoju didaktike književnosti

Barbara Zorman

Univerza na Primorskem
barbara.zorman@upr.si

Irina Lešnik Jeras

Univerza na Primorskem
irina.lesnik@upr.si

Vladka Tucovič Sturman

Univerza na Primorskem
vladka.tucovic@upr.si

Prispevek analizira temeljne sestavine in značilnosti znanstvenega opusa Vide Medved Udovič ter slednjega umešča tako v kontekst razvoja slovenske didaktike književnosti kot tudi delovanja Pedagoške fakultete Univerze na Primorskem. Vida Medved Udovič je z združevanjem pedagoških in raziskovalnih spoznanj ključno prispevala k razvoju komunikacijske didaktike književnosti, predvsem na področju učenčevega ustvarjalnega prispevka k šolski obravnavi besedila. Izvirni prispevek avtorice k prenovi pouka slovenščine je najočitnejši pri kreativni didaktični uporabi slovstvene folklorne, dramskih besedil in gledališke vzgoje. Izhajajoč iz metodologije recepcijske estetike je v svojih raziskavah najbolj poglobljeno raziskovala procese branja z razčlenjevanjem in kreativno poustvarjanje doživetega literarnega oz. umetniškega dela. Pri analizi in raziskavi didaktičnega modela je izhajala iz besedila, ki pa ga je nadgrajevala z govorno besedo (slovstvena folklor), zvokom (radijska igra), večkodnim izrazom telesa v prostoru (gledališče) in likovnostjo (slikanica, kolaž). Načelo aktivne vloge učenca v soustvarjanju spoznanja pomena umetniških del je ob znanstvenih objavah razširjala tudi v številnih didaktičnih publikacijah, predvsem berilih.

Ključne besede: Vida Medved Udovič, didaktika književnosti, žanri slovstvene folklorne, literarna recepcija, gledališka pedagogika

Uvod

Namen prispevka je predstaviti sinergijo pedagoških in znanstvenih prizadevanj, s katerimi je Vida Medved Udovič prispevala k oblikovanju slovenskega modela komunikacijske didaktike književnosti. Ob opisu glavnih poudarkov njenih ključnih publikacij skuša prispevek umeščati delo Vide Medved Udovič v tradicijo razvoja slovenske didaktike književnosti in opozoriti na njeno izjemno predanost mentorskemu delu.

Vida Medved Udovič je po študiju na Oddelku za slavistiko na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, ki ga je zaključila z diplomskim delom »Analiza historije Rudija Šeliga *Kdor skak, tisti hlap*« (1972), kot profesorica sloven-

ščine poučevala najprej na osnovni šoli, nato na koprski gimnaziji in bila zaposlena kot svetovalka za slovenski jezik na Zavodu Republike Slovenije za šolstvo OE Koper. Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem se je pridružila leta 1991. Kot visokošolska učiteljica je svoje znanstveno in pedagoško delo usmerjala predvsem v metodiko jezikovne vzgoje ter slovenske književnosti in razvoj didaktičnih modelov za književni pouk v osnovni ter srednji šoli. Za študente programov Predšolska vzgoja in Razredni pouk je zasnovala ter vodila predmete Zgodnje učenje slovenščine, Mladinska književnost, Medkulturnost v vzgoji in izobraževanju, Didaktika slovenščine idr. Bila je predstojnica Oddelka za razredni pouk, prodekanja za študentske zadeve in članica Senata Pedagoške fakultete Univerze na Primorskem. Vključena je bila v številna stalna strokovna izpopolnjevanja za vzgojitelje/-ice in učitelje/-ice, pri čemer ji je bilo v posebno zadovoljstvo delo z vzgojitelji/-cami in učitelji/-cami slovenskih vrtcev ter šol na Tržaškem in Goriškem. En mandat je bila predsednica predmetne komisije za slovenščino za pripravo nacionalnih preizkusov znanja. Je dobitnica nagrade Republike Slovenije za izjemne dosežke na področju visokega šolstva.¹

Pričujoče besedilo se umešča med raziskave, ki obravnavajo tradicijo, konstitutivno za delovanje Pedagoške fakultete Univerze na Primorskem oz. skuša znotraj razvoja slovenske didaktike književnosti ovrednotiti vlogo Vide Medved Udovič. V ta namen prispevek analizira glavne sestavine in značilnosti opusa Vide Medved Udovič, in sicer po kronološkem načelu, ki ustreza razvoju slovenskega komunikacijskega modela književnosti. Tako njeno delo postavlja v kontekst razvoja stroke. V tem okviru članek posebej opozarja na njeno pedagoško raziskovanje aktivne participacije učencev v tvorjenju pomenov literarnih del. Poudarja pionirsko vlogo Vide Medved Udovič pri izgrajevanju komunikacijske didaktike na osnovi »z igro podprtega modela učenja« (za natančnejši opis tega koncepta glej poglavje Gledališka recepcija) oz. učenja z gledališkimi pristopi, raziskovanjem možnosti, ki jih nudi aktualizacija slovstvene folklore, ter razmislekom o pomenu pripovedovanja znotraj književne vzgoje in širše pouka slovenščine.

Vplivi, predhodniki, mentorji; delo Vide Medved Udovič v kontekstu slovenske didaktike književnosti

Začetki slovenske didaktike književnosti segajo v sredo 19. stoletja; leta 1850 je v Celovcu izšel *Spisovnik za Slovence* Matije Majerja. Pomemben mejnik sta

¹ Podatki o delu Vide Medved Udovič, ki so navedeni v tem odstavku, so pridobljeni na spletni strani Univerze na Primorskem (2014), kjer je objavljena novica o prejemu nagrade za izjemne dosežke na področju visokega šolstva.

tudi dva zvezka z naslovom *Posebno ukoslovje slovenskega učnega jezika v ljudski šoli*, saj raziskujeta in predstavljata pouk književnosti v domeni specialne didaktike. Njun avtor, Janko Bezjak, ju je izdal v letih 1906 in 1907; med drugim vsebujeta pregled zgodovine poučevanja jezika in književnosti, razčlenitev učnovzgojnih ciljev ter učne metode in oblike. Vida Medved Udovič se je v magistrskem delu »Interpretacija književnih besedil za osnovno šolo: komunikacijski model poučevanja književnosti v osnovni šoli« (1993) navezala na Bezjakova načela tradicionalne didaktike književnosti, zlasti, ko je navedla priporočila, naj pouk književnosti spodbuja pripovedovanje učenec, posebej v procesu interpretacije oz. poustvarjanja preprostih slovstvenih oblik, v prvi vrsti pravljice (Medved Udovič 1993, 62).

Pomemben vpliv na vizijo znanstvenega dela Vide Medved Udovič sta imeli literarni znanstvenici Helga Glušič in Marjana Kobe. Prva, mentorica magistrskega dela Vide Medved Udovič, je v raziskovanje in poučevanje mladinske književnosti vnašala načela depedagogizacije, prva vrednotila slovensko mladinsko književnost z enakovrednimi metodami kot nemladinsko ter opozarjala na načela igre in humorja kot pomembnih sestavin književnosti za otroke ter mlade (Saksida 2014; Haramija 2014), s čimer je utirala pot premiku paradigme didaktike književnosti iz tradicionalne v komunikacijsko, kar je eden od osrednjih poudarkov pričujočega članka. Somentorica njene doktorske disertacije »Literarna recepcija v osnovni šoli s posebnim poudarkom na mladinski dramatiki« (1998) ob mentorici Helgi Glušič je bila Boža Krakar Vogel, ena ključnih figur slovenske didaktike književnosti konca 20. in začetka 21. stoletja, ki je pomembno prispevala tako k vpeljavi paradigme komunikacijske didaktike kot tudi modela systemske didaktike književnosti.

Kot neformalna mentorica pa je Vido Medved Udovič usmerjala tudi Marjana Kobe, bibliopedagoginja, literarna zgodovinarica in profesorica na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani. V priročniku *Ura pravljic*, ki ga je Marjana Kobe soustvarila z Martino Šircelj in Alenko Gerlovič (1972), so avtorice predstavile pripovedovanje oz. branje pravljic in drugih otroških žanrov, ki v (mladinskih) knjižnicah poteka sistematično, načrtno in vzgojno; opisani so postopki, pripomočki in načini, ki so uporabni za to dejavnost. V ciklu član- kov, ki so izhajali okoli leta 1999 v reviji *Otrok in knjiga*, je Marjana Kobe ume- stila sodobno slovensko pravljico v kulturni in zgodovinski kontekst, posebej zanimiva pa je njena doktorska disertacija »Vedež in začetki posvetnega mla- dinskega slovstva na Slovenskem: 1778–1850« iz leta 2004. Kot je v recenziji h knjigi, ki je izšla na podlagi disertacije, zapisal Igor Saksida, gre za študijo, ki pojasnjuje nastanek slovenske mladinske književnosti ter opozarja na njeno povezanost z reprezentativnimi deli in avtorji v evropskem prostoru.

Šolska interpretacija oz. poustvarjanje »enostavnih oblik« slovenske slovstvene folklore

Magistrsko delo Vide Medved Udovič »Interpretacija književnih besedil za osnovno šolo: komunikacijski model poučevanja književnosti v osnovni šoli« iz leta 1993 predstavlja izvirne prispevke k prenovi slovenske didaktike književnosti, ki se je začela konec 80. let prejšnjega stoletja in se dokončno uredila v učnem načrtu za slovenščino iz leta 1998 – le-ta je nastal v okviru kurikularne prenove celotnega šolskega sistema v letih 1996–1998 in je prinesel vsebinske ter didaktične spremembe v učenje oz. poučevanje slovenščine glede na do tedaj veljaven učni načrt iz leta 1984 (Bešter 2011). Konec 80. in v začetku 90. let prejšnjega stoletja je slovensko didaktiko književnosti zaznamoval premik paradigme. Šlo je za prevrednotenje tradicionalnega modela poučevanja književnosti, ki se je osredinjal predvsem na prenašanje védenja z učitelja na učenca, pri čemer je bila učenčeva vloga omejena zgolj na reprodukcijo podatkov iz literarne teorije in zgodovine, v pristop, ki je poudarjal komunikacijske vidike pouka književnosti in znotraj tega v ospredje postavljal učence z njihovimi bralnimi interesi ter zmožnostmi, predvsem pa je izpostavljal vlogo učitelja pri spodbujanju in razvijanju učenčeve ustvarjalne interpretacije prebranega. Komunikacijski pristop so v slovenski prostor v začetku 90. let med drugim vpeljevali: Meta Grosman (1989), Dragutin Rosandić (1974, 1991), Boža Krakar Vogel (1991), Igor Saksida (1991a, 1991b, 2000), Metka Kordigel Aberšek (1992, 1994) idr.

V nadaljevanju bomo skušali izpostaviti najpomembnejše poudarke raziskave, predstavljene v magistrskem delu Vide Medved Udovič. Metodološko avtorica izhaja iz teorije recepcije, zlasti iz dognanj R. Ingardna (1990) in H. R. Jaussa (1978). Z ožjega področja didaktike so ji blizu usmeritve Dragutina Rosandića, ki poudarja, da se mora pedagoško raziskovanje »usmeriti k učencu kot sprejemniku književnosti in drugih umetnosti in k njegovemu obnašanju pri estetski komunikaciji« (Medved Udovič 1993, 64). Rosandić je v metodiko uvedel pojmovanje »šolska interpretacija« in tudi prvi določil osnovo praktičnega zaporedja korakov te metode. Ta je v prenovljenem učnem načrtu za slovenščino (Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo 2011) opredeljena kot priporočeni model za obravnavo literarnih besedil pri pouku slovenščine.

Vida Medved Udovič (1993) se je pri oblikovanju metodike šolske interpretacije opirala na model izkustvenega učenja, ki ga je David A. Kolb (1984) predstavil prek štiristopenjskega cikla, ki vključuje elemente konkretne izkušnje oz. čustvenega dožemanja, razmišljajočega opazovanja oz. perceptiv-

nega dojemanja, abstraktne konceptualizacije oz. simboličnega razumevanja ter aktivnega preizkušanja oz. eksperimentiranja. Avtorica je aplicirala štiristopenjski Kolbov model na oblikovanje komunikacijskega modela šolske interpretacije besedila tako, da je cikel konkretne izkušnje (čustvenega dojemanja) povezovala s celostnim doživljanjem in prvim odzivanjem ob stiku z besedilom, cikel razmišljujočega opazovanja z analitično fazo, kjer učenci prek prepoznavanja struktur v interpretaciji sodelujejo s svojim književnim znanjem, stopnjo abstraktne konceptualizacije je prepoznala v šolski obravnavi besedila, v kateri učenci sintetizirajo, vrednotijo oz. poustvarjajo besedilo, stopnja aktivnega preizkušanja pa se realizira s prenašanjem pridobljenih spoznanj na nova besedila.

Raziskovalno jedro preizkušanja komunikacijskega didaktičnega modela je avtorica usmerila v interpretacijo besedil slovstvene folklore. Najprej je poudarila, da se je pri načrtovanju analize opirala na drugi in tretji člen Kolbovega spoznavnega kroga, torej na zaporedje poglobljenega branja besedila z razumevanjem, ki mu sledi učenčev samostojno povzemanje spoznanj o prebranem oz. poustvarjanje spoznanj vzorcev in modelov v skladu z učenčevimi zmožnostmi ter znanjem. Avtorica je opozorila na dve pomembni šolski praksi in predstavila načine, kako ju izboljšati. Najprej je izpostavila (Medved Udovič 1993, 5), da pri pouku slovenščine niso dovolj upoštevane možnosti za razčlenjevanje enostavnih književnih vrst, ki so, vsaj nekatere (pravljica, pripovedka), učencu blizu, zato niso nujne obširnejše priprave na branje. Učitelji vse prepogosto učence obremenijo z »definicijami« za te žanre, ne da bi jim ponudili možnost za poglobljanje vanje. Tako učenci zamenjujejo basen z živalsko zgodbo/pravljico, pripovedko z bajko in podobno, namesto da bi bili ob razčlenjevalnem postopku aktivni in ustvarjalni ob tvorjenju primerljivih besedil. Nato je opozorila tudi na dejstvo, da bi se lahko slovstvena folklor in njeni pripovedni postopki tvornejše umeščali v pouk slovenščine (Medved Udovič 1993, 63):

Naša navajenost na šablonsko/šolsko delitev književnosti na ustno in pisno nam zamegljuje dejstvo, da so prvine pripovedovanja in žive govorne improvizacije pogosto prikrite tudi v pisni slovstveni tradiciji, saj so tudi avtorji sami pogosto pripovedovalci. Tako je pravljica brez pripovedovalca nekaj povsem abstraktnega. Eden izmed ciljev naše raziskave je, kako učence učinkovito voditi, da bodo pripovedovali (ustno in pisno) zgodbe s pomočjo forme.

Načelo prepleta ustnega in pisnega ustvarjanja je v slovenski mladinski li-

teraturi živo vse od njenih začetkov, tj. od Frana Levstika in Frana Milčinskega, ki sta avtorsko pesem oz. pravljico (po)ustvarjala na podlagi ljudskih vzorcev, motivov, govornih obrazcev, pa prek številnih drugih ustvarjalcev, denimo Otona Župančiča, Daneta Zajca, Nika Grafenauerja, Kristine Brenkove vse do Anje Štefan, ki si prizadeva za ohranjanje in aktualizacijo tako celovitih folklorističnih opusov kot folklornih struktur, motivov ter likov. Zato želimo poudariti vlogo Vida Medved Udovič pri iskanju in predstavljanju gradiva, metod in pristopov, s katerimi se načelo prepletanja govornega in pisnega ustvarjanja lahko aktualizira tudi prek didaktike slovenščine.

To se posebej izrazi v izboru besedil, iz katerih izhaja interpretacija učencev. Ta besedila avtorica označi kot »enostavne oblike«; termin povzame po raziskavi Andréja Jollesa (1993, prvič izšla leta 1930). Jollesova raziskava je nastajala približno sočasno s tisto, ki jo je Vladimir Propp kasneje objavil pod naslovom *Morfologija pravljice* (2005, prvič objavljeno leta 1928); znanstvenika družijo iskanje »univerzalne forme« ustnega oz. predliterarnega pripovedništva. Med enostavne oblike Jolles umesti legendo, pravljico, uganko, pregovor, šalo idr., Vida Medved Udovič pa posebno pozornost nameni bajki, legendi, pripovedki, basni in pravljici. Glede na to, da gre za enostavne oblike, določene z govornim prenašanjem in s komunikacijo, ki temeljijo na ustaljenih vzorcih ter ponavljanju, so idealne za pouk književnosti v prvem in drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju osnovne šole, ki usvajanje literarnih struktur oblikuje po načelu stopnjevanja od preprostejših do kompleksnejših in prepleta ustno s pisnim sporazumevanjem. V empirični raziskavi je Vida Medved Udovič s posredovanjem učiteljic slovenščine učence spodbujala k samostojnemu poustvarjanju folklornih oblik. Menimo, da je proces aktualizacije, torej učenčeve interpretacije besedila, tako, da ustreza kontekstu oz. okolju, ki je učenca domače, ključen za njegovo razumevanje starejših besedil. V tem kontekstu je izjemno zanimiv ustvarjalni postopek, ki ga je Vida Medved Udovič s pomočjo profesorice slovenščine na Gimnaziji Koper (v letu 1992/1993) razvila ob šolski interpretaciji legende.

Zgled za utemeljevanje in razčlenjevalni postopek strukture legende je Vida Medved Udovič povzela po Jollesu. Razčlenjevalni postopek je razdeljen na naslednje sklope: 1. o čem zgodba pripoveduje; 2. kako je (zgodba) zgrajena; 3. jezikovno-slogovni elementi. Cilj tako zastavljenih sklopov je usmerjati učenca k ponovnemu branju besedila, da bi njegovo dojetje čim bolj ustrezalo ustroju literarne umetnine in njegovim recepcijskim zmožnostim (Medved Udovič 1993, 5). Avtorica je menila, da je za razčlenjevanje legende v srednji šoli najuporabnejše Jollesovo dognanje o konstitutivnih elementih te vrste, ki so vrlina – čudež – relikvija, pri čemer se ti elementi preoblikujejo v

sodobna dejstva in predmete, ki jih učenci poznajo iz sveta športa. Po uvodu, branju in razčlembi je sledila sinteza oz. aplikacija pridobljenega znanja, ki se je realizirala ob samostojnem tvorjenju legende, lahko tudi antilegende, legende o zaščitniku/zaščitnici njihovega kraja in legende iz sodobnega sveta. Avtorica je ob analizi izdelkov učencev ugotovila, da je več kot polovica učencev napisala moderne legende o športnikih oz. glasbenikih pa tudi da je bil najpogostejši vzorec tovrstnih besedil opisovalen, umanjkali pa so elementi pripovedi, zgodbe, torej načela, ki bi elemente povezovala po časovnem, narativnem načelu. Podobno je ob samostojnem tvorjenju pravljic ugotavljala, da je najšibkejši del ubeseditvev kohezivnost, najmočnejši pa informativnost. Na podlagi teh izsledkov se je avtorica vprašala, ali ni šolska praksa že v zadnjih razredih osnovne šole in potem v srednji šoli izrazito usmerjena le v pisanje razglabljalnih besedil, pisanje pripovednih tipov besedil pa ob tem popolnoma zamre (Medved Udovič 1993, 131). To vprašanje je v zadnjih tridesetih letih zagotovo postalo še bolj pereče.

Ob analizi besedil, ki so jih učenci samostojno tvorili na podlagi branja in analize bajčnega vzorca, je Vida Medved Udovič zaključila, da so bajčna besedila za učence sicer zanimiva, vendar od njih zahtevajo tudi poznavanje nekaterih osnovnih informacij iz bajeslovja – o slednjem je menila, da v slovenski šoli ni dovolj natančno predstavljeno. Predlagala je tudi, da bi slovensko bajčno tradicijo, kjer je še živa, šole oživljale pri literarnih krožkih; primer dobre prakse je navajala na podlagi šolskega projekta, kjer so člani literarnega in zgodovinskega krožka osnovne šole zapisovali bajke iz slovstvene folklore kraških vasi. Kljub težki nalogi prenosa narečnega govora v pisni kod je avtorica zaključila, da so rezultati dobri, v glavnem pa so učenci zapisovali bajke s preprosto fabulo in duhovito poanto (Medved Udovič 1993, 82).

Naj navedemo še primer, v katerem je branje umetne pripovedke *Martin Krpan* učencem četrtega razreda služilo kot bogat vir besedil oz. literarno-jezikovnega in likovnega izraza, ki so ga ustvarili v obliki kolaža oz. stenskega časopisa (Medved Udovič 1993, 97). Čeprav je »stenčas« v sodobni šolski rabi izumrl, se velja vprašati, ali bi njegova obuditev morda spodbudila zanimanja učencev za ustvarjalne možnosti, ki jih nudi obdelava tiska v kolaž.

Gledališka recepcija v osnovni šoli: »Pokaži, ne pripoveduj!«

Posebej gre izpostaviti prispevek Vide Medved Udovič pri obravnavi mladinske dramatike in vzpostavitvi gledališkega komunikacijskega procesa v razredu. V svoji doktorski disertaciji »Literarna recepcija v osnovni šoli s posebnim poudarkom na mladinski dramatiki« (1998) se naslanja na R. Ingardna (1990) in Anne Ubersfeld (1996), ko vzpostavlja ločnico med dramsko lite-

rarno umetnino in gledališkim delom ter med prvimi slovenskimi didaktiki izpostavlja pomembnost celostne gledališke recepcije, pri kateri so v ospredju različni gledališki znaki (poleg besede še obrazna mimika, kretnja, gib, maska, kostum, postavitve odra, luči, zvok ...). Zagovarja stališče, da gledališka umetnost komunicira s celoto svojih izraznih sredstev in njihovih odnosov, kar naj odraža tudi obravnava. V svojih izhodiščih povezuje na recepcijski estetiki temelječ komunikacijski model književne obravnave s temeljnim načelom gledališke recepcije mladih, »Pokaži, ne pripoveduj« (Spolin 1980, 49), kar se najnazorneje izrazi v obliki razrednega gledališkega projekta, ki ga analizira v empiričnem delu že omenjene doktorske disertacije.

Uvodoma natančno predstavi recepcijsko estetiko, smer literarne vede po R. Jaussu (1978), ki prva v ospredje postavi bralca (in ne več avtorja ali književnega dela). Slednje vpliva na nova izhodišča didaktike književnosti in povsem predrugačeno metodologijo pouka književnosti. Dejavnost vloga bralca predstavlja nasprotje prej uveljavljeni pozitivistični estetiki, pri kateri ta zgolj »pasivno« sprejema besedilo in njegov pomen razlaga iz avtorjevih namer. Recepcijska estetika nasprotno poudarja, da literarno delo ni statična tvorba, ampak vsebuje neizčrpen pomenski potencial, odvisen od vsakokratne bralčeve interpretacije. Temeljni pojmi, ki jih povezujemo z recepcijsko estetiko, so: obzorje pričakovanja bralca, bralčeva vloga pri konkretizaciji smisla umetnine in aktualizacija literarnih (in drugih) umetnin. »Komunikacijska in torej družbena funkcija literature se začne z implicitnim predpostavljanjem bralčevih pričakovanj in prevzemanjem norm ter z uvidom izkušenj in vloge drugih, ki vplivajo na bralčovo družbeno obnašanje, tako da ga motivirajo ali spremenijo« (Medved Udovič 1998, 3).

V nadaljevanju se naveže na gledališko recepcijo in P. Pavisa (1997, 268), ki zastopa stališče, da sta »besedilo in oder sposobna organizirati, se pravi zmanipulirati ustrezno recepcijo literarnega dela«. Pri gledališki recepciji oz. interpretaciji dela izpostavlja duševne, intelektualne in čustvene procese, ki vplivajo na razumevanje predstave, kar je ključno upoštevati tudi pri dramski vzgoji. Učenci dramske osebe doživljajo karseda celostno, skozi proces identifikacije, na različne načine; glede na Jaussovo tipologijo (1978) ločujemo asociativno, občudovalno, sočutno, katarzično in ironično identifikacijo. Proces identifikacije najlažje poteka ob različnih igrivih dejavnostih, izpeljanih iz metode igre vlog, ki sodelujočim omogoča tako poglobljanje razumevanja fiktivskih likov kot tudi njihovo aktualizacijo v skladu z lastnimi stališči in vrednotami. Vida Medved Udovič posebej izpostavlja tovrsten »z igro podprt model učenja«, ki v skladu s pojmovanjem teatralnosti oz. gledališkosti v vsakdanjem življenju »presega gledališče« (Medved Udovič 1998, 39). Na tem

mestu postavlja temelje pri nas šele nedavno terminološko opredeljenemu področju gledališke pedagogike, ki poleg gledališkega opismenjevanja in ustvarjanja obsega tudi učenje z gledališkimi pristopi (Lešnik Jeras 2023).²

Vida Medved Udovič pojem igra predstavi v vsej njegovi kompleksnosti, pri čemer upošteva filozofski, sociološki, umetniški in razvojnopsihološki vidik. Izpostavlja posebno dvojnost igre – hkrati je utemeljena sama v sebi in nima nikakršnih zunanjih ciljev, a ravno zaradi tega lahko najnatančneje zaobjame in simbolizira zunanji svet, kar povzema po E. Finku (1979). Ob poučajanju pomena igre v otrokovem razvoju se naveže na gledališke dejavnosti v osnovni šoli, katerih osrednji namen je »razvijati učenčevo senzibilnost za sprejemanje dramskih besedil in njihovih uprizoritev« (Medved Udovič 1998, 59). Med učinkovite gledališke dejavnosti uvršča igro vlog, igralne improvizacije, lutkovne animacije, dramatizacije, kritične prikaze prebranih del (odlomkov) in gledanih uprizoritev, pripravo na ogled predstave v gledališču in oblikovanje razrednega gledališkega projekta (str. 62).

Razredni gledališki projekt vključuje različne gledališke prvine in učencem nudi dovolj ustvarjalnega prostora za uresničevanje izvirnih zamisli gledaliških razsežnosti dramskega besedila. V skladu z osrednjimi cilji didaktike književnosti pri tem učitelj poleg kognitivnega ne sme zanemariti tudi čustvenega, moralnega in širše družbenega razvoja ter tudi povsem osebnih značilnosti učencev, saj vse naštetu pogojuje karseda celostno literarnoestetsko doživetje (Kordigel Aberšek 1994). Vida Medved Udovič (1998, 223) ugotavlja, da »mladi gledalec vzporeja v gledališki komunikaciji igro z lastnimi življenjskimi izkušnjami, zaokroža gledališke vtise v okviru lastnega dojemanja in interesov in si izoblikuje sodbo o vrednosti in namenu uprizoritve. Njegovo sodelovanje zahteva zbranost, vživljanje, pa tudi kritično distanco in disciplino«. Pri tem se navezuje na Cailloisova (1958) izhodišča tipologije iger: Četudi je pri dramski igri vsaj v manjši meri nujno prisoten element improvizacije in razvedrila (*paidia*), je zanjo potreben določen napor, vaja, temelji na vzpostavljenih gledaliških konvencijah (*ludus*), kar je svojevrsten paradoks igre.

Doktorska disertacija Vide Medved Udovič prinaša sistematično, medpodročno in strokovno poglobljeno študijo, ki se kaže kot primerna za aplikacijo v različne kontekste, zato ne preseneča dejstvo, da je dve leti po objavi v ne-

² Javni sklad za kulturne dejavnosti Republike Slovenije (JSKD) je 1. 10. 2019 imenoval Delovno skupino za uskladitev terminologije s področja gledališke pedagogike v sestavi predstavnikov Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani, Pedagoške fakultete Univerze na Primorskem, Zavoda za šolstvo Republike Slovenije, Društva za razvoj gledališča v izobraževanju, Slovenskega gledališkega inštituta ter Društva ustvarjalcev Taka Tuka.

koliko okrajšani obliki izšla kot monografija z naslovom *Igra videza* in s podnaslovom *Teoretična izhodišča branja dramskih besedil v osnovni šoli*. *Igra videza* (2000) ohranja vsa poglavja doktorske disertacije, razen dveh obsežnih poglavij, vezanih na učbeniška gradiva (osnovnošolska berila) oz. didaktične instrumentarije ob dramskih besedilih ter razsežnosti humorja in komike v dramskih besedilih osnovnošolskih beril, ki ju zaradi pomanjkanja prostora tudi na tem mestu nismo podrobneje opisovali. *Igra videza* predstavlja teoretično poglobljen priročnik za študente, učitelje in mentorje gledaliških krožkov; kot Saksida (2000) poudari v spremni besedi, pa jo je sprejela tudi širša, tako gledališko podklovana kot laična javnost.

Znanstvene objave ali iz šolske prakse v znanost in obratno

Različne vrednotenjske lestvice so lahko nevhvaležen vir podatkov, saj številke ne morejo pokazati, koliko znanja, truda in časa pa tudi odrekovanja se skriva za znanstvenim in pedagoškim delom. Kljub temu pa nam na enem mestu zberejo bolj ali manj jasen pregled posameznikove strokovne poti. Po podatkih Sicrisa je tako Vida Medved Udovič objavila 19 izvirnih znanstvenih člankov, 13 samostojnih znanstvenih sestavkov ali poglavij v monografski publikaciji in deset znanstvenih prispevkov na konferenci, pri čemer posebej ne izpostavljamo obširnega sodelovanja pri berilih in priročnikih za učitelje ter objavljanja v zbornikih in strokovnih revijah (*Slovenščina v šoli*, *Otrok in knjiga*, *Razredni pouk* ipd.), kar je vse zajeto v tipoloških oznakah: drugo učno gradivo, strokovni članek in samostojni strokovni sestavek v monografski publikaciji. Posebej dragoceno je bilo sodelovanje z različnimi slovenskimi založbami v vlogi avtorice, soavtorice in recenzentke književnih didaktičnih gradiv. Pri tem delu se je zavzemala za komunikacijski didaktični instrumentarij, ki v ospredje postavlja mladega bralca kot soustvarjalca fiktivnih domišljijjskih svetov.

Podrobnejši pregled vseh njenih izvirnih znanstvenih člankov pokaže izrazito usmerjenost v literarnodidaktično tematiko, ki se ji je posvečala z vso pozornostjo in skrbjo, še zlasti, ko je šlo za razvijanje komunikacijskega modela književnosti, pri čemer jo je vodila misel o tesnem povezovanju njenega pedagoškega in raziskovalnega dela – to se je pokazalo tudi pri razpisovanju tem diplomskih in magistrskih del, katerih rezultate je tvorno vključevala v svoje raziskovalno delo, npr. v članku »Recepcija radijske igre za otroke in književna vzgoja« (Medved Udovič 2011), ki je predstavljen v nadaljevanju. Njene objave so prisotne tako v didaktično-pedagoški periodiki, kot je znanstvena revija *Pedagoška obzorja* (*Didactica Slovenica*), kot tudi v temeljnih slovenističnih publikacijah, kot so znanstvena revija *Jezik in slovstvo*, katere prvotni

namen je bil ravno spodbujanje objavljjanja jezikovno- in literarnodidaktičnih spoznanj, in pa zborniki Obdobja, ki z vsakoletnim simpozijem zberejo aktualne raziskovalne rezultate slovenističnega jezikoslovja in literarne vede.

Nekako na začetku njene raziskovalne poti je razprava »Pravljica v šolski praksi«, objavljena v reviji *Pedagoška obzorja* leta 1997 (Medved Udovič 1997), ki je s sicer preprostim naslovom jasno začrtala smer njenega tehtnega pedagoško-znanstvenega *creda*: raziskovati udejanjanje komunikacijskega modela poučevanja književnosti ob natančni naslonitvi na temeljne literarnoteoretične in -zgodovinske premise, pri čemer se je oprla na spoznanja slovenskih in tujih strokovnjakov o slovstveni folklori, še zlasti na dognanja V. Proppa (2005, prvič objavljeno 1928) oz. t. i. Proppove funkcije. Tako je v povzetku članka med drugim zapisala, da se v poučevalni praksi lahko razvijajo otrokove bralne zmožnosti, pri čemer otrok ni le sprejemnik, pač pa tudi »(po)ustvarjalec« (Medved Udovič 1997, 103).

V sklepu članka pa je pojasnila temeljno pot k razvijanju otrokove bralne zmožnosti: »Menimo, da sta obe aktivnosti: branje z razčlenjevanjem in pisanje (obnova, predelava pravljice, ustvarjanje lastne pravljice) dva komplementarna pola v literarni komunikaciji, ki sooblikujeta enega izmed temeljnih ciljev književnega pouka, tj. bralno kulturo« (Medved Udovič 1997, 123).

Podobno zavzeto, z zelo poglobljeno sestavljenim teoretičnim uvodom, se je lotila vprašanj o mladem bralcu v študiji »Igra vlog kot otrokova poustvarjalna dejavnost bralnega odziva«, objavljeni v zborniku Obdobja 25 (Medved Udovič 2008), kjer je osvetlila teoretična izhodišča igre kot podlago za razumevanje otrokove igre vlog. Prikazala je njene različne vidike (med njimi estetskega, kulturološkega, antropološkega, specialnodidaktičnega idr.), katerih značilnost je, da nezanemarljivo prispevajo k spodbujanju otrokovega bralnega odziva. Potek otrokovega vstopa v besedilni svet po njenih spoznanjih je takšen, da otrok prevzame vlogo književne osebe; z njo se v zaprtem imaginarnem svetu literarnega besedila identificira na asociativni način (to je njegovo estetsko obnašanje). Ključno spoznanje tega članka je, da se otrokova vedenjska norma izkazuje predvsem v veselju do svobodnega ustvarjanja, ki ga je sprožilo literarno dogajanje z glavnimi akterji: »Igra je osnovna forma otrokovega vključevanja v družbeno okolje odraslih in tako bistveno vpliva na vse vidike otrokovega socialnega in estetskega razvoja« (Medved Udovič 2008, 431).

Med drugim je v tem besedilu zavrnila očitke nekaterih šolskih strokovnjakov, ki jih v članku ni navedla z imeni, češ da igra nikakor ne more nadomestiti resnega šolskega dela: »V primeru zgodnjega poučevanja književnosti pa je odzivanje na celovito prikazano domišljijско ali realistično izkušnjo v pripo-

vednem besedilnem svetu možno v prvi vrsti z otrokovim načinom izražanja, ki temelji na igri« (Medved Udovič 2008, 444).

Prav tako v zborniku *Obdobja* je nekaj let zatem objavila prispevek »Recepcija radijske igre za otroke in književna vzgoja« (Medved Udovič 2011), v katerem je ob vse bolj spregledani literarni vrsti – radijski igri – opozorila na nesistematično razvijanje poslušalskih situacij pri pouku slovenščine, saj po njenih ugotovitvah »učitelj v učnem načrtu nima dovolj didaktične podpore pri dejavnostih, ki naj bi pomagale razvijati poslušanje umetnostnih besedil«, čeprav »se učitelji zavedajo pomembnosti načrtovanja in izvajanja posameznih dejavnosti pred, med in po poslušanju, vendar niso dovolj didaktično in tehnično usposobljeni za poslušanje radijskih iger«, zato bi bilo po njenem mnenju »smiselno dodatno strokovno izobraževanje učiteljev na področju dejavnosti poslušanja, s poudarkom na doživljajskem poslušanju in razvijanju didaktičnih pristopov pri poslušanju radijskih iger« (str. 312).

Naslednja dva članka, oba objavljena v znanstveni reviji *Jezik in slovstvo*, »Med komunikacijskim in problemsko-ustvarjalnim poukom književnosti« (Medved Udovič 2015) in »Književni pouk v osnovni šoli med tradicijo in sodobnostjo: oživljanje žanrov slovstvene folklorne pri mladih bralcih« (Medved Udovič 2019), med katerima je slednji tudi njen zadnji objavljeni izvirni znanstveni članek, izkazuje zrelo obdobje izkušene univerzitetne profesorice, ki je v neposrednem stiku tako z dejavnostmi svojih študentov oz. diplomantov oz. magistrantov kot dogajanjem v šolski praksi, še zlasti pa s področjem novih spoznanj v literarni didaktiki, kamor se uvrščajo dognanja sistemske literarne vede oz. sistemske didaktike in problemsko-ustvarjalnega pouka književnosti.

Ni naključje, da je s temo o slovstveni folklori, ki jo je obravnavala že v svojem prvem, predhodno predstavljenem izvirnem znanstvenem članku o pravljici v šolski interpretaciji (Medved Udovič 1997), (zaenkrat) sklenila svojo pot znanstvenih objav, ob tem pa utemeljeno pojasnila, da vedno znova prihaja do priložnosti za smiselno dopolnitev učnih načrtov. Poudarila je, da večina aktualnih osnovnošolskih beril vsebuje razvejan in kompleksen didaktični instrumentarij, ki omogoča in spodbuja učni pogovor ter pred-, med- in pobralne dejavnosti, s katerimi učenci in učitelji odstirajo pomen in smisel besedil ter razvijajo medkulturno zmožnost. Po drugi strani se je zavzela za obsežnejšo vključitev literarnozgodovinskega okvira v učni načrt, berila, delovne zvezke in priročnike. V zaključku tega besedila sta ob komunikacijskem pristopu, katerega ena izmed pionirk uvajanja v slovenskem prostoru je bila ravno Vida Medved Udovič, ponovno izpostavljena novejša pristopa, ki temeljita na problemskem pouku in sistemske didaktiki ter ki ju je deloma

predstavila v predzadnji objavi v *Jeziku in slovstvu*, kjer je zapisala (Medved Udovič 2015, 83–84):

Komunikacijski model kot najpogostejši način obravnave umetnostnih besedil v OŠ je dobro izhodišče na poti k problemsko-ustvarjalnemu poučevanju književnosti, ki je z nekaterimi bralnimi nalogami v aktualnih berilih sicer že umeščen v drugo in tretje vzgojno-izobraževalno obdobje OŠ. [...] Različna »branja« odpirajo prostor polemičnemu dialogu med učenci in soustvarjajo mreže bralnih odzivov, kar omogočajo v umetnostnem besedilu tudi prazna/nedoločena mesta. Problemski pouk književnosti pa ne izhaja le iz nedoločenih mest, ampak tudi iz razmerja med besedilom in družbenimi pričakovanji, pogledi, predsodki ipd. Učitelj usmerja učence k učinkovitemu argumentiranju in kritični presoji svojih bralnih odzivov in sprejemanju tudi drugačnih argumentiranih mnenj in stališč o prebranem.

Zaradi višje sile (bolezni in poznejše smrti soavtorice) pa je bila neuresničena objava članka »Recepcija otroške in mladinske lirike v didaktičnih gradivih«, ki ga je za zbornik Obdobja 2021 načrtovala s svojo doktorandko Martino Mejak,³ s katero sta v izvlečku med drugim zapisali:

[A]nalizirane [bodo] bralne naloge (didaktični instrumentarij) glede na taksonomske stopnje po Bloomu; posebej bodo osvetljeni primeri (po)ustvarjalnih spodbud kot osnova za spoznavanje in razumevanje metaforičnega načina izražanja ter lastnega snovanja besed in besednih zvez s prenesenimi pomeni in preizkušanja v ustvarjanju (kratkih) pesmi, izhajajoč iz pesemskega ali lastnega doživetja učencev in učenk. Podlaga za analizo bodo izbrani pesniki/pesnice v aktualnih berilih dveh slovenskih založb od prvega do petega razreda, pri čemer bodo upoštevani tudi cilji in standardi znanja za liriko v UN Slovenščina (2018) za izbrane razrede.

Mentorstva – vodenje bodočih vzgojiteljev, učiteljev in profesorjev

Vida Medved Udovič ni bila aktivna samo kot raziskovalka, ampak je velik del svoje poklicne poti posvetila poučevanju in mentoriranju študentk in študentov. Po podatkih s Sicrisa je bila mentorica dvema doktorandkama (Martini Mejak in Irini Lešnik Jeras), eni doktorandki (Barbari Baloh) pa somentorica,

³ Martina Mejak je nasledila Vido Medved Udovič na UP PEF v okviru programa Razredni pouk pri predmetu Didaktika slovenščine.

medtem ko se njena mentorstva pri diplomskih (415) in magistrskih delih (52) bližajo številu 500. Da je študente in študentke vedno obravnavala kot enakovredne sogovornike, katerih ideje je vredno slišati in raziskovati naprej, je bilo razvidno iz odnosa, ki ga je do njih pokazala na zagovorih zaključnih del vseh stopenj – to je bil tudi njen nevsiljiv pedagoški zgled mlajšim sodelavkam. Spodbujala je samostojnost pri raziskovanju, a bila hkrati vedno pripravljena priskočiti na pomoč s svojim širokim znanjem in izkušnjami. Sodelovalnost, ustvarjalnost, predvsem pa ljubezen do poučevanja in književne umetnosti so tiste vrednote, ki jih je vzpostavila tudi znotraj kolektiva sodelavk, ki se trudimo nadaljevati njeno raziskovalno in pedagoško delo.

Sklep

Vida Medved Udovič je s svojim raziskovalnim in znanstvenim delom ključno prispevala k razvoju komunikacijske didaktike, predvsem na področju učenčevega ustvarjalnega prispevka k šolski obravnavi besedila. Izvirni prispevek avtorice k prenovi pouka slovenščine je najočitnejši pri kreativni didaktični uporabi slovstvene folklorne in gledališke pedagogike.

Izhajajoč iz metodologije recepcijske estetike je v svojem magistrskem delu raziskala posredovanje »enostavnih oblik« slovstvene folklorne učencem po vertikali poučevanja slovenščine, optimalne načine razčlenjevanja teh vrst in naposled najpomembnejše – učenčevo interpretacijo teh vrst, ki najučinkoviteje izkazuje, ali je učenec doumel strukturo in sporočilno vrednost posamezne »enostavne oblike«, kar je očitno v tem, da zna sintetizirati spoznanja tako, da jih uporabi v samostojnem tvorjenju aktualizirane »enostavne oblike«. Vida Medved Udovič je s pomočjo učiteljic učence kar najučinkoviteje spodbudila k aktualizaciji oz. ustvarjanju bajke, legende, basni, pripovedke in pravlјice v kontekstu sodobnega okolja. Ob analizi ustvarjalnih besedil učencev je ugotovila, da je njihova največja prednost informativnost, najšibkejši pa so učenci na področju kohezije oz. ustvarjanja pripovednega zaporedja. Izsledki raziskave so tako v začetku 90. let prejšnjega stoletja vizionarsko nakazali obrat šolskega pisanja v slovenščini od ustvarjanja pripovedi v ustvarjalnih »spisih« proti argumentiranju v zapovedani obliki »anglofornega« eseja. S šolsko interpretacijo »enostavnih oblik« slovstvene folklorne je Vida Medved Udovič učinkovito dokazala njihovo uporabnost. Z metodo odranja (angl. *scaffolding*), ki je sicer ne poimenuje tako, čeprav izhaja tudi iz teorije Leva Vigotskega, je Vida Medved Udovič demonstrirala proces učenčevega branja, razčlenjevanja in naposled samostojne uporabe teh vrst, v katerih je integrirana osnovna oblika narativne formule.

V svoji doktorski raziskavi je Vida Medved Udovič nadgradila aplikacijo re-

cepcijske estetike na učenčev doživljanje, razčlenjevanje in poustvarjanje literarnega dela na dveh ravneh uvajanja gledališke vzgoje v pouk slovenščine. Po eni strani je opozarjala na spontano, celovito, celo imerzivno doživljanje gledališke uprizoritve, s poudarjanjem gledališkega izraza (telo, prostor, zvok ...), ki nikakor ni podrejeno dramskemu besedilu, to pa je nadgrajevala s skupinsko in ustvarjalno interpretacijo doživetega v razrednem gledališkem projektu, kjer so učenci z dejavnim sodelovanjem znotraj »igralskih družin« pripravi izvirno uprizoritevno zasnovo izbranega dramskega besedila, v gledališke znake preoblikovali različno predmetnost v učilnici, pripravili sceno, kostume, glasbeno spremljavo ter glede na gledališke izkušnje in predhodno raziskavo prepričljivo predstavili izbrano dramsko zvrst. Prikazala je, kako gledališke dejavnosti, povezane s projektnim načinom dela, omogočajo avtentično uresničevanje zamisli učencev in aktualizacijo izbranega dramskega besedila skozi kolektivno ustvarjalno dejanje, ki učencem kar najbolj približa gledališko umetnost. S svojimi znanstvenimi (pa tudi strokovnimi) objavami je sledila raziskovalni poti, ki si jo je začrtala že z znanstvenim magisterijem in doktorsko disertacijo, z njimi pa je kot odlična književna didaktičarka nenehno in vedno znova povezovala šolsko prakso ter znanstveno raziskovanje. V izvirnih znanstvenih člankih Vide Medved Udovič tako z začetka njene univerzitetne kariere kot do zadnjih objav je opazen njen temeljni namen: raziskovati udejanjanje komunikacijskega modela poučevanja književnosti ob natančni naslonitvi na temeljne literarnoteoretične in zgodovinske premise, pri tem pa izhajati iz konkretnih pedagoških izkušenj – tak pristop jo je oblikoval kot uspešno didaktičarko (mladinske) književnosti tako na znanstvenem kot pedagoškem polju. Povezavo med uporabo teoretičnih spoznanj v šoli je poudarjala kot prizadevna mentorica mnogih ključnih del vseh stopenj, po čemer jo v lepem spominu ohranjajo številne generacije študentk in študentov Univerze na Primorskem, Pedagoške fakultete.

Literatura

- Bešter, M. 2011. »Sporazumevalna zmožnost: eden izmed temeljnih ciljev pouka slovenščine.« *Jezik in slovstvo* 56 (3–4): 111–130.
- Bezjak, J. 1906–1907. *Didaktika (obče in posebno ukoslovje)*. Del 2, *Posebno ukoslovje slovenskega učnega jezika v ljudski šoli*. 2 zvezka. Ljubljana: Slovenska šolska matica.
- Caillouis, R. 1958. *Les jeux et les hommes*. Pariz: Gallimard.
- Fink, E. 1979. *Grundphänomene des menschlichen Daseins*. Freiburg: Alber.
- Grosman, M. 1989. *Bralec in književnost*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

- Haramija, D. 2014. »O prevladovanju estetskega nad poučnim v mladinski književnosti.« *Jezik in slovstvo* 59 (2–3): 77–81.
- Ingarden, R. 1990. *Literarna umetnina*. Prevedel F. Jerman. Ljubljana: ŠKUC, Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Jauss, H. R. 1978. *Estetika recepcije: izbor studija*. Prevedla D. Gojković. Beograd: Nolit.
- Jolles, A. 1993. *Einfache Formen: Legende, Sage, Mythe, Rätsel, Spruch, Kasus, Memorabile, Märchen, Witz*. Konzepte Der Sprach- Und Literaturwissenschaft. Darmstadt: De Gruyter.
- Kobe, M. 2004. »Vedež in začetki posvetnega mladinskega slovstva na Slovenskem: 1778–1850.« Doktorska disertacija, Univerza v Ljubljani.
- Kolb, D. A. 1984. *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Kordigel Aberšek, M. 1992. »Teoretične osnove komunikacijskega modela poučevanja mladinske književnosti.« *Otrok in knjiga* 19 (33): 82–97.
- . 1994. *Mladinska literatura, otroci in učitelji: komunikacijski model »poučevanja« mladinske književnosti*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
- Krakar Vogel, B. 1991. *Skice za književno didaktiko*. Ljubljana: Zavod za šolstvo in šport.
- Lešnik Jeras, I. 2023. »Učinki učnega pristopa drame v izobraževanju na recepcijo literarnega besedila.« Doktorska disertacija, Univerza na Primorskem.
- Medved Udovič, V. 1972. »Analiza historije Rudija Šeliga Kdor skak, tisti hlap: A-diplomski referat iz slovenske književnosti.« Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani.
- . 1993. »Interpretacija književnih besedil za osnovno šolo: komunikacijski model poučevanja književnosti v osnovni šoli.« Magistrsko delo, Univerza v Ljubljani.
- . 1997. »Pravljica v šolski praksi.« *Pedagoška obzorja* 12 (3–4): 103–124.
- . 1998. »Literarna recepcija v osnovni šoli s posebnim poudarkom na mladinski dramatiki.« Doktorska disertacija, Univerza v Ljubljani.
- . 2000. *Igra videza: teoretična izhodišča branja dramskih besedil v osnovni šoli*. Ljubljana: Rokus.
- . 2008. »Igra vlog kot otrokova poustvarjalna dejavnost bralnega odziva.« V *Književnost v izobraževanju – cilji, vsebine, metode*, uredila B. Krakar Vogel, 431–446. Obdobja 25 – Metode in zvrsti. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik.
- . 2011. »Recepcija radijske igre za otroke in književna vzgoja.« V *Meddisciplinarnost v slovenistiki*, uredila S. Kranjc, 307–312. Obdobja 30. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- . 2015. »Med komunikacijskim in problemsko-ustvarjalnim poukom književnosti.« *Jezik in slovstvo* 60 (3–4): 75–85.

- . 2019. »Književni pouk v osnovni šoli med tradicijo in sodobnostjo: oživiljanje žanrov slovstvene folklorne pri mladih bralcih.« *Jezik in slovstvo* 64 (1): 29–38.
- Medved Udovič, V., in M. Mejak. Neobjavljeno. »Recepcija otroške in mladinske lirike v didaktičnih gradivih.«
- Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo. 2011. *Učni načrt: program osnovna šola; slovenščina*. Uredila M. Poznanovič. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Pavis, P. 1997. *Gledališki slovar*. Prevedel I. Lampret. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko.
- Propp, V. J. 2005. *Morfologija pravljice*. Prevedla L. Dejak. Ljubljana: Studia Humanitatis.
- Rosandić, D. 1974. *Metodičke osnove suvremene nastave hrvatskog ili srpskog jezika i književnosti u srednjoj školi*. Zagreb: Školska knjiga.
- . 1991. *Metodika književne vzgoje*. Prevedel J. Lipnik. Maribor: Obzorja.
- Saksida, I. 1991a. »Nekaj vprašanj iz teorije mladinske književnosti.« *Otrok in knjiga* 18 (31): 23–42.
- . 1991b. »Nekaj vprašanj iz teorije mladinske književnosti.« *Otrok in knjiga* 18 (32): 5–33.
- . 2000. Spremnna beseda. V *Igra videza: teoretična izhodišča branja dramatskih besedil v osnovni šoli*, uredila V. Medved Udovič, zavihek. Ljubljana: Rokus.
- . 2014. »Eleganca resnosti branja mladinske književnosti.« *Jezik in slovstvo* 59 (2–3): 83–89.
- Spolin, V. 1980. *Improvizacijske vaje*. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko.
- Šircelj, M., M. Kobe in A. Gerlovič. 1972. *Ura pravljic*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Ubersfeld, A. 1996. *Lire le théâtre I*. Pariz: Belin.
- Univerza na Primorskem. 2014. »Prejemnica nagrade RS za izjemne dosežke na področju visokega šolstva je dr. Vida Medved Udovič.« Univerza na Primorskem, 3. oktober. <https://www.upr.si/sl/medijski-center/novosti-in-obvestila/prejemnica-nagrade-rs-za-izjemne-dosezke-na-podrocju-visokega-solstva-je-dr-vida-medved-udovic>.

The Role of Vida Medved Udovič in the Development of the Didactics of Literature

The paper analyses the fundamental components and characteristics of Vida Medved Udovič's scientific opus and places the latter both in the context of the development of Slovenian literary didactics and the activities of the Faculty of Education of the University of Primorska. Vida Medved Udovič has made a key contribution to the development of the communication model of literary education by combining pedagogical and research insights, especially in

the field of students' creative contribution to the school's treatment of literary texts. Her original contribution to the renewal of Slovenian language teaching is most evident in the creative didactic use of Slovenian folklore, drama texts and theatre education. Drawing on the methodology of reception aesthetics, her research has most deeply explored the processes of close reading as well as creative interpretation of the experienced literary/artistic work. The didactic model she has proposed is rooted in the text; however, it is supplemented with the spoken word (oral tradition), sound (radio play), the multi-coded expression of the body in space (theatre) and the visual arts (picture book, collage). Vida Medved Udovič has disseminated the principle of the pupil's active role in the creation of the artworks' meaning in a number of scholarly as well as didactic publications, especially in readers.

Keywords: Vida Medved Udovič, literary didactics, folklore, literary reception, theatre education